

U MRTVÉ KRYSY

LADISLAVA CHATEAU

V dnešní době se komunikuje více s těmi, kteří jsou daleko, než s těmi, kteří sedí u vedlejšího stolu.

Josef Kroutvor, Pražský kavárník

Potěšilo mne, že poslední loňské vydání LUKu otisklo fejeton Jana Nerudy, obdivovatele města u Seiny, který s názvem *Pařížanu je kavárna potřebí jako domova* vyšel ve sbírce *Z pařížských obrázků* v roce 1863. Neruda by jistě souhlasil s Balzakiem, jenž charakterizuje pařížskou kavárnu zase jako lidový parlament či salon demokracie. Pravdu mají oba.

Pivo štrasburské i mnichovské

Ve Francii odjakživa patřily kavárny, brasseries i café-cabarets neodmyslitelně k životnímu stylu, hosté sem přicházeli zapít smutek, nebo se jen pobavit a umělci ze všech koutů světa spěchali do známých kaváren pro inspiraci. Kolik básníků napsalo své verše na kavárenské ubrousky, kolik vášní, idejí a revolucí vzniklo v kavárenském přítmí, už se nikdy nikdo nedoví. Pařížská kavárna byla vždy místem, kudy se valila historie, umění i láska.

Ne každá kavárna zářila luxusem a elegancí, jak Neruda popsal třeba Grand Café Parisien na boulevardu Saint-Martin, jehož *sály jsou zakončeny vodotrysky*. K těm luxusnějším patřila i kavárna Palais-Royal. Neruda si také pochvaluje, že v *kavárnách pařížských je možno dostat všude pivo, štrasburské nebo mnichovské*. Já už jen dodávám, že v Paříži se pivo čepuje do skleniček na víno, jistě tomu tak bylo i v době Jana Nerudy.

Od půlnoci do svítání

Ve výčtu Nerudových kaváren však jedna citelně chybí –

café-cabaret *Le Rat mort*, Mrtvá krysa, která už tehdy byla nepřehlédnutelná. Měla typický ráz své čtvrtě, v turistickém průvodci z roku 1926 je uvedena jako „cabaret otevřený od půlnoci do svítání“, v jednom popěvku se dokonce zpívá, že *holky, co jdou od Mrtvé krysy, probouzejí spící kočku*. (Autor popěvku měl určitě na mysli *Cabaret du Chat Noir*, kabaret u Černé kočky, který byl poblíž Mrtvé krysy.)

Kavárna *Mrtvá krysa* se původně jmenovala *Café Pigalle* a na place Pigalle číslo 7 ve čtvrti Montmartre ji v roce 1835 založil jeden *limonadier*, původně výrobce limonády, později i kavárník. Založil ji v místě, které proslulo svobodnou atmosférou, tančírny a lokály všeho druhu.

Říká se, že později k té zvláštní reputaci *Café Pigalle* přispěla krysa, kterou jednoho rána tamní sklepník našel u dřavého sudu s vínem, kde se ta chuděra upila k smrti. Náhodou u toho byl malíř Léon-Lucien Goupil milující drsnou realitu, a tak ten výjev svým štětcem hned zvěčnil, dokonce i na stropě kavárny. *Café Pigalle* se změnilo na *Mrtvou krysu*. Pro úplnost dodávám, že Goupilovi (1834 až 1891) přinesl velké uznání i jeho další obraz se stejným motivem, lapidárně nazvaný *Café Le Rat mort*.

Mrtvá krysa se rychle stala doménou pařížské bohémy, anarchistů, burziánů, umělců, spisovatelů, herců, ale i *lieux de plaisir*, místem rozkoše, kde ke stálé klientele patřily pouliční holky, horší či lepší kurtizány, tanečnice, modelky, tisíce postav, tisíce příběhů. Vřak také *Le Courrier français* z 24. října 1886 uznale píše: *Celá Paříž zná Café Le Rat mort, kromě umělců se stalo i místem des lesbiennes, femmes pour femmes, žen pro ženy*.

Menu zde bývalo skromné a za dostupnou cenu, pro ilustraci jmenuji alespoň cibulový koláč, salade Rat mort, bramborové galetky i pommes frites, řízek Chataubriand i ruský salát. A limonádu už dávno vystřídal víno, pivo

a šampaňské, které teklo proudem. Že nechyběl zelený absint, je jisté. Vřak také šanson *Absinty* patřil k velmi oblíbeným:

Nečekám. Taky proč Noste absint! / Co je mi po zvucích pitomých kvint! / Číšníku, nevidíš? Mám prázdnou sklenku! Další absint! (Absintová panna v překladu Hany Zahradníkové, Tichá Byzanc 1997)

Baker, Colette, Degas, Lautrec

Po pádu Pařížské komuny v květnu roku 1871 se Paříž stala svědkem masových poprav, povstání bylo potlačeno s nebyvalou krutostí, armáda postřílela zajatce v batignolleském parku i před Radnicí, u brány Clichy i na Montmartru. A v parku Monceau postavili vojáci k popravčím kůlům největší počet vzbuřenců a sympatizantů Pařížské komuny. Masakr roku 1871 vešel do dějin jako *krvavý týden*. Ti, kteří přežili, našli časem u *Mrtvé krysy* bezpečné útočiště, kde se mohli scházet a vést politické debaty. Bez nadsázky lze říci,

Pokračování na straně 3.

JAROMÍR ŠLOSAR

PF 2026

Hlas krkavce do ticha rána mráz rozplynul se jako dým
obrázek v lese vlídná panna
zármutek v očích nevidím

FALEŠNÉ JARO

To odpoledne bylo stejně obyčejné jako to včerejší nebo před-včerejší. I zítřejší mohlo vypadat podobně. Mohlo...

Rádio vyhrávalo *Ty velký zvon*y a Vanda seděla v obýváku s note-bookem na klíně. Bezcílně brouzdala po netu, až uvízla na seznamce. Prohlížela si lidi, kteří trčí jako kůl v plotě a snaží se lapit svoje štěstí. Takovej fešák že by se nechýtal? Zato týhle krásce nepomůže ani divokej přeliv. Možná tak pytel na hlavu. Vanda se nad nimi cítila povznesená. Třebaže nemá stálýho chlapa, rozhodně nezůstává na ocet.

Nebrala tuhle zábavu vážně, ale co kdyby... Stejně tak bloumala po obchodáku, i když zrovna neměla na rozhazování. Seznamování a nákupy skýtají věčnou radost a naději.

Co taky počít s nekonečně dlouhým odpolednem? Návštěvu nečekala a nebvavilo ji uklízet a vařit jen pro sebe.

Občas zvedla hlavu a zasnila se nebo natáhla krk, když někdo prošel uličkou před okny. Cyklisté nebo běžci se jen kmitli, zato pomalé pěšáky si mohla prohlédnout podrobně. Nebylo jich moc, touhle postranní ulicí nechodil kromě stálých obyvatel skoro nikdo. Odbočovala z hlavní silnice a na hlavní taky ústila. Nebyla to zkratka, ale zacházka.

Vanda měla přesně vysledováno, kdy starý Vorlíček venčí psa, kdy podnikají Soukalovi pravidelnou odpolední procházku a kdy jede mladá Jankovcová s kočárkem. Za ty roky znala z paměti zvuky, krok i bundy všech sousedů.

Tahle černá jí o fous unikla. Kmitla se před oknem, zrovna když Vanda zvažovala, jestli odpovědět zachovalému podnikateli. Nevdí, ještě je tu druhé okno, z něho uvidí chodce v celé parádě. Vanda nechala podnikatele podnikatelem a vyčkávala.

Chodce si dával na čas. Co ho jen zdrželo mezi jejími dvěma okny? Snad se mu rozvázala tkanička nebo se pro něco sehnul... Vandina zvědavost rostla. Už vstala, že se přesvědčí sama, když se místo postavy vynořila za oknem ruka s černým prstenem. Mohl zavzvonit u dveří, jak je zvykem. On ale zatukal na okno jako by se tu cítil být doma. Jsi sama, holubičko? Vanda vzrušeně pomyslela na neznámého podnikatele, kterému však ještě nestihla napsat. Ze stálých hostů nikdo prsteny nenosí.

Černý kámen se třaskavě dotkl skla. Patrně omylem, ale znělo to jako výstřel anebo výhruška. Muž venku si to uvědomil a ustoupil od domu. Omlouvám se, nepřišel jsem vyhrožovat.

Když se Vanda objevila v okně, stál už znovu na cestě s rukama za zády.

Nadějný podnikatel rázem klesl v ceně. Tyhle důvěrně známé rysy, ten nastražený nejistý postoj nepřekona nikdo na světě!

Pak si uvědomila, jak to tenkrát dopadlo, a nasadila uraženou tvář. Co tě sem čerti nesou? Měls přijít před deseti lety, pokud vím.

Rozhodil rukama a těžce vzdychnul. Nejde nám vždycky osud na ruku, sama to víš nejlíp.

Dneska zřejmě ano... Přešla od okna ke dveřím, odemkla a zůstala stát na prahu. Nehnul se ze svého místa, čekal, až ho pozve dál. A ona to udělala, i když naoko neochotně.

„Pojd' přece dovnitř, nemusí tě tu lidi vidět.“

Ať uvěří, mizera, že je tu někdo, komu by to mohlo vadit. Není mu povinná věrnost. Nikomu jí není povinná! Taký nevypadal ani trochu dotčeně, naopak. Stál tam jako pes po návratu z toulek, s ocasem provinile staženým mezi nohama. Měl špatné svědomí a velkou touhu. Nejen se milovat, možná i konečně zakotvit...

Tak jsi přece přilez! To tě odevšad vykopli, že jsem ti nakonec byla dobrá?

Ale v skrytu duše už ho omlouvá a lituje. Už je připravena mu všechno odpustit, pokud s ní zůstane. V duchu začíná představovat nábytek pro život ve dvou. Přemýšlí, jak to šetrně vysvětlí těm, co jí dělali společnost doposud.

Začalo to kávou a pár slovy na uvítanou. A protože od stolu je k pohovce pár kroků, dopadlo to jako vždycky.

KRÁSNÁ NEZNÁMÁ - pod tímto názvem PETROF GALLERY v Hradci Králové vystavuje grafiky Vladimíra Suchánka, který mimo jiné ilustroval dvě knihy básníka Jiřího Žáčka - Třetí poločas a Evy. Expozice byla otevřena 6. ledna a potrvá do 27. února. Slavnostní vernisáž s promítáním dokumentárního filmu o autorovi bude 15. ledna v 18 hodin.

„Jednou jsme museli skončit spolu,“ žvatlá žena bezstarostně. Pod peřinou hladí tvrdý srstnatý hrudník. Muži je také dobře, ale ještě se necítí být na konečné.

„Ano, ano,“ přitaká, „jen co vyřídím poslední maličkost.“

Žena se k němu přituli. Žádná maličkost ani velká věc nemůže zvrátit to, co právě začalo!

Ukázalo se, že se jedná o pár tisícovek. Odhadl téměř přesně, kolik bude mít u sebe v hotovosti, kolik je mu schopna a ochotna obětovat.

Bez přemýšlení, tak jak byla, vykročila k zásuvce. Napjatě ji sledoval, ale nekochal se linií zadku. Takový přepych si nemohl dovolit. Teprve když má bankovky bezpečně uschované v kapsičce kalhot, nastartuje k odchodu. Nepřestává však udržovat ženu v pohodovém mileneckém rozmaru. I během oblékání ji ujišťuje o své lásce a brzkém návratu.

Žena je zklamaná. Ani se neohřál a už zas odchází. Co znamená slova, že jsem jeho jediná a nejmilovanější? V podstatě vůbec nic. Zase ten letmý polibek, cvaknutí dveří a prázdnota. To už známe. I tehdy ji ubezpečoval, že ty peníze do týdne vrátí a zůstane nadosmrti vděčný. Tohle je tedy jeho vděk?

Co jí však zbyde, pokud neuvěří krásným slibům? Její dávný milenec má přece všechny důvody se vrátit. Už není nejmladší a jistě by se rád usadil. Každému jednou dojdou síly. Vyrovná dluhy a začne s ní nový život.

Něco v jeho náhlé spokojenosti a spěchu se jí však nehezky dotklo. V očích už měl jiný stůl, jinou postel a ona byla jen čerpací stanice u cesty. To se to odjíždí s plnou nádrží! Dostal svý, tak nazarď za deset let. A já budu dál trčet v baráku sama.

Ty veliké zvony smutně vyzvňají

Počítám údery – tři, čtyři - pět hodin. Za chvíli je u mě Hanka s jelítky a prejtem. Co asi udělá, až najde barák zamčený? Chvilí bude lomcovat klikou a pak ji napadne nahlídnout oknem dovnitř. Já jsem tím okýnkem nikdy do kuchyně nekoukala – proč taky, že jo? Takže pořádně nevím, kam až je odtamtud vidět.

Rychle! Vráťm se a dám všechno do pořádku. Setkáme se u dveří – ahoj Vando, tady ti nesu něco na zub, včera jsme zabíjeli. - Někdo včera, někdo dnes... Jak vysvětlím, že tentokrát nemůže dál, že si poklábošime jindy? - Mám tam chlapa, víš.

Bude se tvářit divně. - Tak proč tam nejseš s ním? - Vážně to chceš vědět? No tak pojd' a přesvědč se sama. Sluší mu to, co Tobě by se líbilo trávit s takovým odpoledne?

A já - už mi volá! To je malér, holka, musíš si ty jitrničky zase odnést. Ledá, že bys je nabídla Oldovi, ale ten je beztak neocení. Stejně jako ty tisícovky, co mu čouhají z kapsy. Těch pár tisícovek, který ho přišly tak draho. Proč jen sis o ně, chlapče říkal? Mohl's dál brázdít světem od baby k babě a já mohla dál vyhlížet svý tajný návštěvy...

Ta Hana je neúnavná! A já nemám žádnéj nápad, nač se vymluvit. Vlahej vítr, kterej tu ještě nemá co pohledávat, mi úplně vyčištil hlavu. Je to falešná předzvěst uprostřed zimy, hra na jaro, která vydrží sotva pár dní. Rozmetá moje myšlenky jak starý listí, jenže oni budou chít slyšet logickéj příběh. Jak se to seběhlo a proč. Co jim jen povím? A co nakukám Hance, aby už konečně dala pokoj? Že jsem u doktora? Začne se vyptávat a dělat si hlavu. Je to moc hodná a starostlivá holka. Jenže to se teď vůbec nehodí. Zamčený dům, hluchej telefon - napřed se naštve a pak v ní zahlodá červíček obav. Jak dlouho potrvá, než ten červík ztloustne a nabyde nad ní vrch? Kolik mám času, než zalarmuje sousedy, než někdo vyrazí dveře a zůstane stát na prahu?

Lidé sa čudujú, čo to znamenajú, čo to znamenajú

Lidi lační po výjimečných událostech, který rozčeří jejich naničovanéj život. Touží stanout na prahu cizího domu a tiše žasnout nad něčím, co sami neprožijou. Dohadovat se, jak a proč k tomu došlo.

Jen se blbě vyptávejte. Nikdy vám neprozradím pravdu! Vratte se do svejch vyuchtěnejch kutloušků, na svý vymetený dvorečky, vysekaný zahrádky, do svejch čistě zastlanejch postýlek, kde si to spolu dennodenně rozdáváte - anebo taky ne. Hlavně vypadněte z toho domu, kterej už dobrý dvě hodiny není můj. Stejně vás rozeženou poldové. Jen si poslužte, pánové, pěkně si všechno zakreslete, změřte, nafotťe. Co z toho budete mít? Věřte, že z těch

ELIŠKA KOPPOVÁ

svých obrázků a vzorků něco vydedukujete. Chachacha. Ale snažte se, je to vaše práce. Nic jinýho dělat neumíte ani nemůžete.

Jední povídají pútníckové idú

Jen kvůli nim se zvednul ten zvláštní vítr a stromy začaly tančit. Celá příroda ty poutníky vítá, akorát lidi dál vaří, pečou a smaží, čepujou pivo do püllitrů a benzín do svých autáků. Zařizujou si baráky a budoujou nový a překotně vydělávaj, aby na to všechno měli prachy. A tak ty poutníčci zůstanou neviditelný, protože by na ně stejně nikdo neměl čas.

Druzí povídajú – pochovávat budú, pochovávat budú

To určitě. Dneska vás spálí jak na běžícím pásu a šup s váma do plechovky. A možná váš popel smíchají s nějakým jiným, aby se jedna piksla ušetřila. Každěj škudlí, kde se dá.

Pochovávat budú jednej mamky syna

Naštěstí to zabalila už před ním. Dobře udělala. Moc radosti jí synáček v životě nepřipravil a tenhle jeho poslední kousek by jí určitě nepotěšil.

co ho otrávil jeho roztomilá, jeho roztomilá

Kdepak jed! Odesl by sis ho v útrobách s sebou a já bych z toho nic neměla. Potřebovala jsem tě zadržet, abys už ode mě nikdy neodešel. A vidíš, nakonec jsem utekla a nechala tě tam ležet samotnýho. Aspoň víš, jaký to je, zůstat úplně opuštěnej...

Nešťastná galánko, jak na pohreb půjdeš, nešťastná galánko, kterak plakat budeš, kterak plakat budeš?

Nešťastná? To slovo patří jinam – do světa, kde člověk pláče, že něco nevyšlo podle jeho přání. Pak to přebolí a všechno se vrátí do starých kolejí. Ten svět jsem právě opustila. Mý koleje dál nevedou. Je mi divně úzko a slzy nejsou na dosah. Nemůžu se vrátit do toho domu, kterej sice není kdovíjakej, ale byl to můj domov a bezpečí. Nikdo tam nemoh vlézt, pokud jsem mu neotevřela dveře, nikdo mě odtamtud nemoh vyhnat. Teď je ten dům plnej cizích lidí, který si osobujou právo šlapat mi po kobercích nepřežutý a hrabat se v mům soukromí. A kdybych se náhodou objevila, nasadí mi želiška a odvezou mě do svých neútluných kanceláří, kde vládnou zákony a nepochopení.

V odpadním kanálku mizí všechno dobrý i špatný v jediným proudu. A není žádná zátka, která by to plynutí zastavila. Už jsem skoro prázdná jako vana po koupeli. A že ta koupel nebyla špatná, i když jsem měla spoustu výhrad. Večery s vínem, s chlebičky a tlumenou hudbou - ty krásný úteky bez návaznosti, utátý v nejlepším. Letná pusa před půlnocí – ahoj, už musím domů. Auták zůstával zaparkovanej před krámem, aby se nikdo nedomák. Jak jinak... A přece jsem se na ty návštěvy těšila a s radostí chystala, co kdo měl rád – jeden řízky, jiné švestkový knedlíky. Teď máte po mejdanech, kluci. Nic si z toho nedělejte, pořád jste na tom líp než já. Můj velkej mejdan skončil jednou provždy.

Ty veliký zvony smutně vyzvňajú...

Pomalé gon-gon se rozléhá údolíčky, která se sbíhají ke kostelu jako nohy pavouka. Nebo chapadla chobotnice. Uchvátí tě, ať se pustíš kamkoliv. Bimbání se mi vrací v ústrety, přestože mám kostel za zády. Spolu s ním proti mně letí loňské listí hnané větrem. Kdyby mě tak odnesl s sebou! Vždyť jsem na tom stejně jako ty lístky – nikdy se nevrátím na svůj strom.

Poslední úder železného srdce doznívá mezi kopci. Na pastvinách se v šeru černají neurčité útvary. Dobytek zůstal přes noc venku, protože je mimořádné teplo. Přiblížím se k ohradníku a napínám oči do houstnoucí tmy. Ani pohyb ani zvuk, jen siluety jakoby neznatelně měnily tvar.

Koruny osik podél hráze se zmítají ve větru jako v předtuše senzac. Za chvíli ji dopadnou, už ji skoro mají!

Co jim povím, až se to stane? Jak jsem si pod peřinou stihla vymalovat krásnou budoucnost? Rychle nabyla, rychle pozbyla. Ale někdy se s tím prostě nesmíříte. Že se přišel jen tak bez záruky potěšit bych mu odpustila. Ale že mě pasoval na blbku, ze který vždycky něco vydojí, aby to pak rozfofroval s druhýma, to mě dopálilo.

Krávy ve tmě neslyšně přezvukují dnešní pastvu. I mně se vrací zpátky vše, co jsem kdy musela spolýkat. Rozmělněné na kaši to vyvrhnu do příkopu a zůstanu čistá. Pak po mně klidně vztáhněte pracky. Nic už nenajdete.

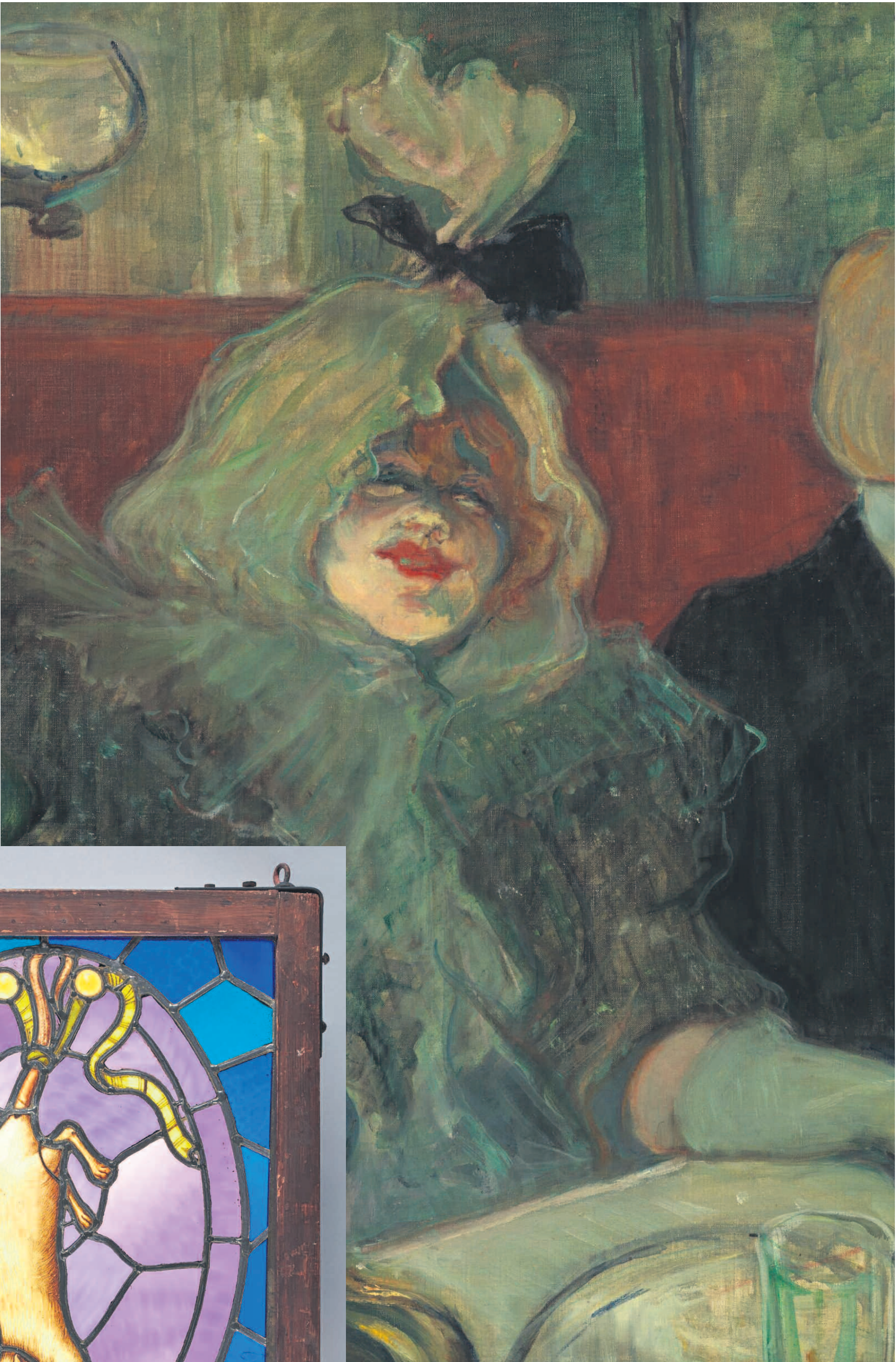
Pokračování ze strany 1.

že *Mrtvá krysa* byla jedním z mála míst v tehdejší Paříži, kde se dalo sympatizovat s idejemi komunardů. Možná i proto, že právě na Montmartru kladli svůj poslední beznadějný odpor. Dodnes je Montmartre považován za *commune libre*, ale také za *rudý Montmartre*.

Ke stále klientele u *Mrtvé krysy* patřil slavný malíř Degas, podobně jako o něco později stejně slavný Toulouse-Lautrec. Degas se zde rád inspiroval výraznými barevnými efekty stínů, světla a barev. Také zde pořídil mnoho studií a skic ke svým obrazům baletek, aktů, žen, které se koupají, češou a umývají. Zatímco Toulouse-Lautrec, pro svoji tělesnou vadu přezdívaný „Skrček“ nebo „Kratinoha“, nám ve svých obrazech uchoval věrnou atmosféru pestré společnosti u *Mrtvé krysy*, zachytil na svých plátnech její radost i smutek. I zvláštní tesklivost. Tady vznikl jeho slavný obraz jedné z místních kurtizán Lucy Jourdain, *grande horizontale*, i dalších *travailleuses du sexe*, sexuálních pracovníc. U *Mrtvé krysy* pořídil Lautrec své četné studie a kresby ke svým malířským dílům, jen namátkou jmenuji obraz *Modistka*, *Toaleta* a další. I Maurice Vlaminck zde našel inspiraci ke svému proslulému obrazu *Danseuse au Rat mort*. Často přicházela i známá bisexuální spisovatelka Colette, která se svým maskulinním kloboukem udávala jistý druh elegance, kterou si tamní společnost rychle oblíbila. I černošská tanečnice, věhlasná Joséphine Baker, k *Mrtvé kryse* vždy spěchala, jakmile skončilo představení její *la Revue Negre*, se kterou slavila na svých turné obrovské úspěchy.

Na nože

Středem pozornosti u *Mrtvé krysy* také bývalo básnické duo: Paul Verlaine a Arthur Rimbaud. Patrně Rimbaud jednou navrhl, aby si spolu zahráli hru, při níž se hráči strefují nožem mezi roztažené prsty jedné ruky položené na stole, hráč musí bodat stále

rychleji a rychleji. Té hře se říká buď *na pět prstů*, nebo *na nože*, jiný název žel neznám. Rimbaud tehdy nešťastně minul a trefil se nožem Verlainovi do stehna. Vypukla hádka, posléze i rvačka. U *Mrtvé krysy* to nebylo poprvé ani naposled. Ve třicátých letech za hospodářské krize v celé Francii stoupla kriminalita, bujela hlavně na Pigalle. V roce 1934 si k *Mrtvé kryse* přišli vyrovnat svoje účty dva mafiáni z Korsiky, Jean Paul Stefani a Ange Foata. Došlo k přestřelce, při níž byl smrtelně postřelen pětiletý syn Ange Foata. I přesto byl Stefani nakonec zproštěn viny. Krátce nato *Mrtvá krysa* nadobro svůj provoz uzavřela. Stihl ji pak podobně smutný osud jako mnohé další proslulé kavárny, které se změnily na mekáče, herny, reality, masážní salóny nebo postupně chátrají jako pražská kavárna Arco. V roce 2024 na place Pigalle v čísle 7 otevřela své sídlo banka Crédit Lyonnais. Znalce a milovníky francouzské bohémy však toto místo přitahuje stále, skladatel a zpěvák Manu Chao přebírá motiv a ve svém šansonu *La Ventura* zpívá o *Mrtvé kryse na Pigalle*, o *nevěstinci*, kde *Stefani zranil mafiána Angela*. *Ten starý parchant měl ale štěstí, že mu to tak snadno prošlo* (...).

Ale přece jen ještě na závěr, v roce 1898 belgický malíř James Ensor, který kdysi u *Mrtvé krysy* prožil nejednu skandální noc, založil později v Ostende se svými přáteli filantropický ples s názvem *Mrtvá krysa na Pigalle* konající se každoročně v Kasinu-Kursaal. Tradice trvala 124 let a dlouho se těšila i turistickému zájmu. Vlivem covidu však návštěvnost značně oslabil. Poslední ples proběhl pod záštitou Tourism Ostend v roce 2022. Původní úspěch se už nedostavil. Vývoj dnes směřuje jinam, mizí nejen kavárny, kabarety a plesy, mizí knihkupectví i notýsky na adresy. Život má přichuť spíš jakési výrobní linky.

Dekomunizace a dekolonizace Ukrajiny: Brecht a budou hrát, Bulgakov je na odstřel

IVO HAVLÍK

Jeden z přísně vyžadovaných zákonů současné Ukrajiny má za cíl zemi důsledně dekolonizovat a dekomunizovat. V rámci prvního požadavku byla v Oděse ulice Čajkovského přejmenována na ulici Divadelní, byť vede do skvostné budovy baletu a opery, na jejímž jevišti jsou díla Čajkovského trvale vyprodána. Také v rámci dekomunizace nyní v Oděse dochází k paradoxu. Činohra plánuje inscenovat drama Bertolta Brechta Dobrý člověk ze Sečuanu. Dramaturg divadla, které zápasí s nedostatkem peněz, vysvětluje proč: „Faktem je, že skončila Brechtova autorská práva. Teď můžeme klidně vzít jeho text jako klasický a zbavit se těch šlečných plateb. Také končí funkční období autorských práv na hudbu Kurta Weilla, kterou napsal k této hře. Je to dobrý text a dobrá hudba. Teď hledáme překladatele z němčiny, protože stávající překlad je poplatný sovětskému vzoru.“

Brechtovo dílo je o tom, že bohové na zemi marně hledají alespoň jednoho dobrého člověka, až konečně najdou Šen Ten - prostitutku, které se vede čím dál hůře, čím víc lidem pomáhá.

Když hru uvádělo naše Národní divadlo, napsalo: „Svět má vážnou chybu: zlým se na něm daří dobře, dobrým zle. Najde se v Sečuanu dobrý člověk? Lze být dobrý a přitom přežít? Je k praktikování ctnosti potřebná jistá míra komfortu? Brechtova hra je o morálce“.

Brecht se hrdě hlásil ke komunismu, po válce žil v Německé demokratické republice, zemřel ve východním Berlíně. Na Ukrajině budou jeho drama dávat v rámci „dekomunizace“.

První publicista, který se výrazně a s notnou dávkou odvahy ohradil proti úmyslu v Oděse zbourat pomník Michaila Bulgakova, navzdory tomu, že ruský spisovatel v Oděse žil a tvořil, je Mikhail Golubev. Novinář napsal: „K zákonu o „koloniální identitě“ v souvislosti s mým velkým respektem k velkému spisovateli Bulgakovovi mohu říci toto: Pokud existuje „koloniální identita“, tedy potom také máme „identitu domorodců“. Mezi národními aktivisty Ukrajiny kupodivu existují činitelé, kteří tento termín používají v daném kontextu v aplikaci na naši realitu, osobně bych však občany Ukrajiny od podobného principu odrazoval, protože tohle je primitivní a nekorektní. Tři sta let našeho spolužití s Ruskem v jednom státě se nyní snažíme vymazat z historie; bylo to soužití na obecně podřízeném postavení Ukrajiny imperiálnímu centru; nic víc a nic méně, se situací zámořských kolonií evropských zemí to souvisí velmi málo. Pokud se máme sblížit s Ruskem, což v podstatě bude závazný a objektivní proces, pak na základě principu „dekolonizace“ nemůžeme docházet k absurdním rozhodnutím, jakým je „likvidace“ pomníku kyjevského Bulgakova. Protože potom je namístě uvést, že na pranýř stavíme samotný princip „dekolonizace“, jak ho dnes uplatňujeme na Ukrajině.“

Připomeňme, že ruskojazyčný spisovatel a lékař Bulgakov se narodil v roce 1891 v Kyjevě, zemřel v roce 1940 v Moskvě, jeho román Bílá garda, který napsal v letech 1923-1924, byl vytištěn teprve v roce 1966, nejslavnější román Mistr a Markétka mohl vyjít až třicet let po autorově smrti.

I literární historie se opakuje, jednou jako činohra, podruhé jako fraška. Zatímco za Gruzince Stalina a Ukrajince Chruščova nebylo možné Bulgakova číst, za Ukrajince Zelenského spisovateli zbourají pomník. Tak káže „dekolonizační“ zákon.

Hrdinovia a zbabelci na Slovensku

Vnadvážnosti na môj príspevok o obskúrnom klane Šimečkovcov uvediem ešte niekoľko doplňujúcich informácií. Prostredný Šimečka (označovaný ako starší) je postihnutý šovinizmom – nenávisťou k slovenskému národu – čo sa prejavilo už pred desaťročiami, keď slovenčinu pokladal za jazyk, ktorý je fialový, drevený a napuchnutý ako jazyk obesenca.

V súčasnosti opakovane verejne označil Slovákov za zbabelý národ a národ zbabelcov.

Zrejme sa treba obrátiť najmä na jeho obdivovateľky, či si uvedomujú, že Šimečka nevdokaj opovhuje aj ženami, lebo slová zbabelý a zbabelec sú odvodené od výrazu baba, teda žena. Na rozdiel od pojmu mužnosť, ktorý označuje chabrosť, odvahu, smelosť, statočnosť, udatnosť, hrdinstvo.

Aby som rozšíril Šimečkovu obmedzenú slovnú zásobu, tak mu navrhнем niekoľko synonym, ktorými môže urážať slovenský národ – zženštilý, babský, zbabčený, slabošský, slabingerský, porazenecký, strachopudský, poondiaty a vulgárny výraz, ktorý nebudem prezentovať. Podobne môže rovnocenne nahradiť slovo zbabelec – baba, trasorítka, strachupud a dva vulgarizmy, ktoré tiež nebudem uvádzať.

REDAKCE DĚKUJE za všemožná slovní, grafická a fotografická přání k novému roku 2026. Z množství jsme vybrali novoročenku spisovatele a scenáristy Josefa Habase Urbana, který v závěru uplynulého roku - jak jsme již psali - spolu s Pavlem Kolářem a Ivo Krátkým vydal biografii zakladatele bitcoinu Zmizení Satoshi Nakamota. Na novoročence je Urbanův kocour Joe, který se k prahu spisovatelova bytu zatoulal v roce 2023.

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

Bez rorátů bychom nemluvili česky

Zajímavostí pro nás je, že to byli husité, kteří převzali a transformovali roráty. Přeložili je z latiny do češtiny, čímž je zpřístupnili lidu, posílili český jazyk a zdůraznili přijímání pod obojí (kalich), což bylo klíčové pro jejich reformní hnutí a symboliku, čímž roráty získaly v českém prostředí jedinečný charakter. Roráty se tak staly nositelem myšlenky přijímání „pod obojí“. Mezi odborníky existuje názor, že díky husitům roráty udržely češtinu jako náš národní jazyk. Například znalec staré hudby Michael Pospíšil tvrdí: „Bez rorátů bychom tady nemluvili česky.“ Další zajímavostí je, že již v druhé polovině patnáctého století se u nás objevovala takzvaná literátská bratrstva. Tato bratrstva působila jako laické pěvecké sbory. Byla organizována podle vzoru řemeslnických

Mimochodem – Nadácia Milana Šimečku (to je ten najstarší) v súčinnosti s podobnými organizáciami udeľuje Cenu Dominika Tatarku, ktorý tiež začínal ako komunistický fanatik schematickým románom Prvý a druhý úder s podtitulom Závazok k IX. zjazdu Komunistickej strany Slovenska. Samozrejme – stredný Šimečka je stálym členom poroty tohto ocenenia, ktoré získali nielen spisovatelia, ale aj organizátori mítingov Za slušné Slovensko.

Aj v tomto prípade treba opakovane pripomínať, že Dominik Tatarka už ako disident poberal mesačné štipendium Slovenského literárneho fondu vo výške 5000 korún, čo bolo vtedy viac ako plat riaditeľa profesionálneho divadla. Peniaze si chodil preberať osobne, aby nemohol tvrdiť, že mu niekto poslal nejakú sumu, a on nevie, kto. Pre istotu ho následne vozili domov reprezentačnou limuzínou, aby sa mu nebudaj náhodou po ceste niečo nestalo, čo by niekto mohol označiť ako atentát. Fond mu na faktúru hradil aj pobyty v kúpeľoch vrátane nadmernej spotreby alkoholu.

Toľko k hrdinom a zbabelcom na Slovensku.

Český zápas, týdeník Církve čs. husitské, Č. 52/2025